

Niniejszy projekt dotyczy kluczowego dla współczesnej epistemologii problemu racjonalności przekonań, a w szczególności ich stopni: (1) jakie normy dotyczące stopni przekonań obowiązują racjonalne podmioty? Oraz (2): w jaki sposób można argumentować za takimi normami?

Jeśli chodzi o kwestię (2), we współczesnej epistemologii popularność zyskało odwoływanie się do pojęcia epistemicznej trafności, czyli mniej więcej “bliskości do prawdy”. Tzw. trafnościowe podejście do epistemologii głosi, iż epistemiczna trafność jest podstawowym źródłem ważności epistemicznych norm racjonalności. Jeśli zatem jakaś norma ograniczająca racjonalne stopnie przekonań jest ważna, powodem tego jest fakt, iż owe ograniczenia wspierają epistemiczną trafność. Filozofowie podążający tym torem zazwyczaj argumentują używając metod formalnych, w szczególności precyzyjnie zdefiniowanych matematycznych miar nietrafności (intuicyjnie “odległości od prawdy”; nietrafność modeluje się matematycznie nieco łatwiej niż trafność).

W niniejszym projekcie zajmiemy się kilkoma ważnymi obecnie problemami związanymi z formalnym ujęciem nietrafności, m.in. pytaniem o to, jaka jest najlepsza miara nietrafności. Jedno z zadań wymaga zbadania niedawno opublikowanych argumentów przeciwko jednej z najbardziej popularnych miar, tzw. wskaźnikowi Briera (*Brier Score*): istnieją rzekomo sytuacje, w których podmiot ulepsza swoje stopnie przekonań poprzez wykluczenie fałszywej hipotezy, jednakże jego lub jej wskaźnik Briera rośnie. W ramach innego zadania badana będzie obiecująca miara nietrafności, która dzięki wykorzystaniu pojęcia entropii wiąże ten projekt z informatyką.

Jest wiele źródeł nieracjonalności, a niektóre z nich związane są z cechami stopni przekonań podmiotu. Podmiot jest np. niespójny kiedy jego lub jej stopnie przekonań nie są klasycznymi prawdopodobieństwami. Z kolei, podmiot jest podatny na tzw. zakład holenderski jeśli istnieje zestaw zakładów, z których każdy według tego podmiotu jest uczciwy, które jednak powzięte wszystkie na raz nieuchronnie prowadzą do straty podmiotu. O ile powiązania między nietrafnością a niespójnością są już, choć od niedawna, badane, w ramach obecnego projektu analizowany będzie związek tych dwóch pojęć z trzecim źródłem nieracjonalności, jakim jest podatność na zakłady holenderskie: przysłuży się to lepszemu zrozumieniu powiązań między różnymi formami nieracjonalności.

Jeśli zaś chodzi o kwestię (1), w ostatnich dekadach zaproponowano kilka kandydatek na epistemiczne normy racjonalności, na przykład:

- Probabilizm, który głosi, że stopnie przekonań racjonalnego podmiotu winny być klasycznymi prawdopodobieństwami;
- Zasada Zasadnicza (*the Principal Principle*), która wymaga, by podmiot uzgodnił swoje przekonanie w kwestii *A* ze swoim przekonaniem w kwestii tego, ile wynosi szansa na to, że *A* zachodzi;
- Zasada Refleksji, która dotyczy związków aktualnych stopni przekonań podmiotu z aktualnymi stopniami przekonań podmiotu o swoich własnych przyszłych przekonaniach;
- Zasada Bezstronności (*the Principle of Indifference*), która wymaga, by podmiot, w obliczu braku relewantnych danych, rozdzielił swoje przekonania po równo pomiędzy wszystkie rozważane opcje.

Ponieważ rozsądnie jest założyć, że zarówno stopnie przekonań, jak i szanse są prawdopodobieństwami, niektóre z powyższych norm wymagają od nas rozważenia prawdopodobieństw prawdopodobieństw, czyli prawdopodobieństw wyższego rzędu. W ostatnich latach na polu formalnej epistemologii pojawiło się wiele argumentów dotyczących tych norm. Zazwyczaj były one jednak, mimo zawierania rzekomo ścisłych “twierdzeń” czy “lematów”, nieformalne pod ważnym względem, ponieważ nie wykorzystywały żadnych precyzyjnie zdefiniowanych struktur do rozważania prawdopodobieństw wyższego rzędu. Tak więc wiele “wyników” na polu formalnej epistemologii budzi wątpliwości. Jednym z celów niniejszego projektu jest stworzenie ścisłego i dobrze umotywowanego filozoficznie podejścia do prawdopodobieństw wyższego rzędu. To umożliwi filozofom chcącym ściśle rozumować na podobne tematy zrealizowanie swoich zamierzeń.

W ostatnich latach pojawiło się wiele pytań dotyczących logicznej struktury oraz rozmaitych sformułowań wyżej wymienionych norm, które będą przedmiotem badań w ramach niniejszego projektu. Na przykład, czołowi autorzy z tej dziedziny głoszą odmienne stanowiska w kwestii tego, czy (a jeśli tak, to dlaczego) Zasada Zasadnicza pociąga za sobą Zasadę Bezstronności. Kiedy ukończone zostanie zadanie opisane w poprzednim akapicie, rozważone zostaną tego typu pytania.

Posumowując: realizacja projektu poprawi nasze rozumienie powiązań pomiędzy różnymi normami racjonalności epistemicznej i formami nieracjonalności. Cel ten zostanie osiągnięty analizą filozoficzną popartą ścisłą argumentacją matematyczną.